

Slovenski cerkveni govor iz l. 1706.

(Priobčil J. Mantuani.)

Raziskujoč razne arhive po Kranjski, prišel sem i v arhiv turjaški na Dolenjskem. Nisem bil prvi obiskovalec. Ves arhiv je pregledal že g. pastor Th. Elze in priobčil dokaj regist (zaznamkov vsebine) v „Mittheilungen des historischen Vereins für Krain“, l. 1861. Tedaj se je zvedelo nekoliko več o pomembni tega arhiva. A pred Elzejem je bil ob koncu minulega veka ali v začetku sedanjega mož, ki je vse starejše listine prepisal — in to natančno in vestno — na močen papir, katerega je pridal izvorniku. Od tedaj pa do danes je trpel izvornik zaradi mokrote; pisava se včasih težko bere; v takih slučajih podaje prepis jako vestna dopolnila izbrisanemu ali poškodovanemu tekstu. Umevno je, da so ta arhiv prav cenili tudi prednamci. Žal, da je ta imenitni grad, dom jednega izmed najstarejših plemstev, dalje časa bil neoseljen. Tedaj je prišlo mnogo zgodovinskih dragocenosti narazen, in tudi v arhivu se pozna ta „interregnum“. Tem večja zasluga gré pa sedanjemu gospodu Turjaškemu, grofu Leonu, ki čuva dom svojih očetov in njegove zbirke.

Pred nekaterimi leti je preiskal tudi gospod Šumi ta arhiv, ponatisnil nekaj samovoljno izbranih listin v svojem „Archiv für Heimatskunde“ — a prave podobe ni podal.

Posamični učenjaki in zgodovinarji se večkrat oglašajo v Turjaku, iščoč posamnih listin. Na ta način se lahko zgodi, da se zbirka pri iskanju razmetava, še bolj zmêde. Vsakemu preiskovalcu je torej naloga, pregledati v svoje svrhe vso zbirko. To je pa precéj dolgotrajno, mučno — in prašno — delo, katero ne ugaja vsakemu preiskovalcu.

Uveril sem se ob svojem zadnjem obisku v Turjaku, da na Kranjskem ne poznamo in ne cenimo dovolj te lepe, za zgodovino tako pomenljive zbirke. Tu imamo lepo število izvornih listin, pač šele od 13. veka naprej. A razven teh je tu nagromadenega še sila veliko gradiva in to neporabljenega.

Koliko zgodovinske imenitosti in zanimivosti imajo samo brezštevilni — ali bolje rečeno — nešteti urbarji! Ondi so zabeležena posestva, katera so nekaj pripadala Turjaku, njihovi posestniki, imena njihova in njihovih vasij, dohodki, davki, desetina, premembe teh posestev, imena prekupcev, pravice in dolžnosti grajskih podanikov, prihodki grajski — torej vse, kar more osvetliti gospodarstvo v 16. in naslednjih vekih.

A razven teh imenitnih prič za življenje nam malo znanega 16. in 17. veka hrani grajski arhiv tudi dnevnike, zapisnike sodne in davkarske, kažoče nam tudi to stran ljudskega delovanja. Brezštevilna so zasebna pisma, včasih tudi od najvišjih oseb, od vladajočih cesarjev, kraljev, vojvod in zunanjih knezov in kneginj. Ta pisma kažejo mnogoštevilne zveze hiše Turjačanov pa tudi njihov vpliv v vseh časih. Turjačanje so bili vedno v imenitnih deželskih službah; vladarji so bili vedno pozorni nasproti temu močnemu rodu. Kadar se je bližala nevarnost, prinesel je cesarjev sel v Turjak prošnjo za pomoč; kadar je bila nevarnost pri kraju, dospela je zahvalnica. Osebne razmere med plemstvom so bile posebno v 15. veku prav živahne. Kupne pogodbe in menjalna pisma, pa tudi dolžna pisma in pobotnice so zastopane v lepem številu. In na vse to se Dimitz v svoji zgodovini kranjske dežele ni oziral. Žal!

S temi vrsticami sem hotel le opozoriti na to domačo velebeno zbirko, osobito, ker bo po nameravanju gospoda grofa Leona Turjaškega kmalu urejena in lahko pristopna. Umevno je vsakemu omikancu, da se mi Kranjci ne moremo in ne smemo zadovoljiti s tako zgodovino, kakoršna je Dimitz-ova. Premnogo je treba popraviti, dostaviti, razširiti in dognati. Tega ogromnega dela ne premore jeden sam, tu je treba združenih močij. Posamične odseke zgodovinske je treba obdelavati razsodno in temeljito, da se nabere dovolj gradiva za pragmatično in jednotno pisano zgodovino naše kranjske domovine.

Med onim gradivom v arhivu turjaškem sem dobil tudi majhen drobec, kažoč nam v drobni podobici nekaj krajevnega življenja, zasebni prigodek in tedanje narečje. Ta drobtinica je slovenski cerkveni govor iz leta 1706.

Zanimiv je ta govor zaradi jezika. Priobčujem ga popolno v pristnem pravopisu in označujem tudi posamezne vrste z navpičnimi črtami. Poprej pa opozorim na nekatere posebnosti, ki so se mi pokazale ob prepisavanju.

Govor je nadalje zanimiv kot govorniški izdelek. Vidi se, da je pisan, kakor se je govoril. Na nekaterih mestih je govornik pri spisavanju pač stavil „etc.“ ali „etc. etc. etc.“ Na takih mestih je vedno pristavil lahko kak „locus communis“, kakor se tudi dandanašnji večkrat dogaja.

Zanimiv je govor zaradi vsebine po logiki in razredbi. Natančna razredba po vnanjosti,

najivnost, pravo razkošje s citati, domišljavost in posiljena ponižnost (primer. v govoru ona mesta, kjer govornik sebe omenja, kake pridevke rabi — nasprotno pa očitvidno svojo učenost razkazuje), igranje z anagrami in kronografi in nekateri dogmatični — naravnost rečeno — pomisleki (prim. magnos Deos colens; deos suos plane placans, in dr.) zraven dobrih pobožnih in jedrnatih mislij — vse to podaje nam precēj jasno podobo svečanosti, govornika in govora — pa tudi dovoljuje sklepati, kakšno da je bilo in moralo biti poslušalstvo.

Kaže nam tudi — dasi ne baš jasno — vzgojo tedanjega duhovenstva in kaj se je zahtevalo od njega. Skratka — spis je zanimiv; še bolj pa nas zanima, ker je prirejen za posebno priliko, ker je natančno datovan, ker je govornik znan in slavljenec tudi.

Spis obsega nekaj vrst nad devet strani in petih listih majhne oblike (20,7 × 15 cm).

Vnanja oblika je jako čedna; pisava prav drobna, a jasna. Pisec rabi tudi pri pisavi slovensčine iste kratice, kot so v rabi za latinsko hitropisje, n. pr. \underline{p} = per; \overline{p} = pre; \overline{ka} = kader. Pri navajanju citatov krajša besede; istotako pri besedah: svet, svetnik, Devica Marija, katolišk i. dr., katere sem vselej med voglatimi oklepaji [] izpopo'nil, če je bilo treba. Potrebo izpopolnjevanja sem videl tam, kjer se kratica ne umeva sama ob sebi ali pa bi bilo težko ali vsaj mudno, razreševati jo. Včasih je v resnici težko uganiti, kaj je pisec mislil povedati; pri dveh se mi ne vidi razrešitev gotova in trdna. Tako „Don.“, kar razrešujem „Donatorju“ (primeri tekst), in „FF. MM.“, kar razrešujem s „Fratrum minorum“; vendar pa ne vem, kje bi bilo iskati tega navedenega mesta. Znano je, da so stare izdaje govorov, osobito cerkvenih, prenapolnjene takih bajk — zakaj legenda se ne smé imenovati to, kar se na rečenem mestu pripoveduje, vsaj v boljšem zmyslu ne — in s tem je preiskava otežena, če ne naravnost nemogoča.

Tretjo kratico ali bolje znamenje za ogovor piše govornik „M-I“. Nedvomno stoji to znamenje za naš moderni P. N. (ali P. T.), kar more značiti vse. — V spisu sem razreševal to znamenje z „lubi“ ali „andohtliui ukubsbrani“ ali z „ukubsbrani“ brez pridevnika. To sem povzel iz analogij drugih mest.

Latinske citate podčrtava govornik v znamenje tehtnosti; le jednega menda ni podčrtal, to gotovo le nesamovoljno. Kadar pa govori latinsko, ne da bi navajal, tudi ne podčrtava. Držal sem, se tudi v tem povsodi izvirnika.

Nove odstavke tvori po popolno vnanjem obrazcu ne gledé na to, je-li opravičeno ali ne.

Tako piše večkrat popolno nov odstavek, dasi je prej stavil le vejico, in ga začenja logično tudi z malo začetnico. To je pri njem sicer res slabo znamenje, zakaj i za piko začenja nov stavek celó navadno z malo začetnico. Vendar dela sam zavedno izjemo pri odstavkih, in piše veliko začetnico, če je odstavek tudi po bistvu na mestu.

Da je naš govornik pisal vse svoje govore, vidi se iz napisov. Zaznamenjal si je kraj, leto in priliko govora. To dela le natančen človek, ki zbira svoje spise, da vé, kdaj, o čem je govoril. Bog zná, koliko imamo še takega slovstva! Morebiti še leži in prhni, posebno v podstrešjih starih župnišč.

Kar se tiče pa besede same — je slaba slovenska. Skladnja je čudna zmes latinske in nemške pisarniške. Nekateri stavki so povedani naravnost latinski, samo da stojé mesto latinskih slovenski ali pa naravnost nemški izrazi. Drugi so po skladnji pol nemški, pol slovenski, zopet drugi nemški.

Nemčizen vse mrgoli n. pr. zakramente ven dajejo; tu se more doli vzeti ali se lahko doli vzame itd. Ravno tako bogat je v ptujkah. Zapomnil sem si te-le: taužent, žlahtno, narnucniši, arcnijo, studirali, zgruntat, troštal, ratat, fabule, historije, gvišnu, gnado, štimani, žegnan, pregnadlivimi, andohtlivimi, gmajn, audijenc, folku, nucu (= utilitati), vižal (= dirigere), glihe, trugo (= tumba), jogrom, kunštniga, firšte, naspizajo (= saturantur), pergliha, leben, kušal (= osculari), cira (zirra = concoquere), neizgruntana, špot; stavek: „skusi ferdamanu shleht prefhtimaine tiga folka“, kjer je ptujk kar nakopičenih; nadalje: zašpotujejo, frahtujejo (= contemnunt), štrafinge, lauter (t. j. samo nemški lauter), ofre, vae (= weh = gorjé, dasi mu beseda ni neznana in piše tudi „gorrè“), gvišnu, disilih (= licet, quamvis), pur (= purus), tail (= pars), nature, žiher, flisom in flisik, aifrig, tugenti (celó tautologija: čednosti inu tugenti!), zamerkahte, lon, brumnu (= pie) i. dr. več.

Med temi ima pa tudi nekaj slovenk, v oblikih pri njem in sploh nenavadnih. Take so: potrdi (nom. potrd, gen. potrdi = argumentum), hlad (gen. hladú = refrigerium), shiuenie (gen. shiuenia, dosledno tako; = vita), perprofhina (gen. perprofhine = simplicitas), grede (3. p. sing. praes. ind. od grem = it), s krijo (instr. od kri = sanguis).

Pravopis je fonetičen. Naš govornik piše, kakor se mu sliši. Ob tem pa zamenjava često znamenja za različne glasove. Tu podajem najprej vrsto besed, ki naj pokažejo njegovo fonetiko sploh, potem bom pa navêl še nekaj posamičnih slučajev za pisavo izvestnih oblik.

Torej pregledna skupina: Immenuana, leip in lepi, tulikain, uzherai, dones, satu, moimi, resuefselim, farca, praeskarbil, vedeozha (= notus!), prieti, niega, uehfihi, Buh (dosledno tako, a: Boga), prepouei, samoreo, diaine, pakla, kralou, na nebi, angelom in angelam, mafhnikom, nortuuehfihi, naueim, fdai, sinouu, vus, lohku, spofhtuuaina, oprauleio, neprei, gorrè, polle in pole (= ecce), sanizhuuauzom, nih, vuzhite, ble (= magis), uener (= tamen), fhtiuicine (= numerus!), lublifhi, uekoma, prizhnih (praesentium) i. dr. — Razvidno je iz teh primerov, da naš „pisatelj“ ni imel nikakoršne slovensko-slovstvene podlage, temveč, da je pisal, kakor se mu je zdelo, ne ozirajoč se niti na oblike, niti na doslednost. Vendar je pa pri nekaterih glasovih postopal nekako dosledno.

Za trdi *i* piše *y*, vsaj redno. N. pr. oshiuu, stury, odpusty, leshy, kry, rody (a rodilla), myn (= minus), Troyzi, a tudi: saupie, kri.

Za mehčani *i* stoji vedno in precēj dosledno *ij*: utuoiij, s moijm, (a tudi s moimi), ijh, ufsuoijm (= in suà), cefsarij, gostarijam, neobstoiij, boshyga (gotovo m. boshijga), potem pa oblika *s* krijo (= sanguine) in obhaijllu.

Glasov *i* in *j* pa ne loči, in piše: boshio, ie, narpoprei, praedigariom, niemu, tuoi, in: jest (= ego), jutru, jesikom, vifsokurojenimi, gouorjeine, dajat, prejelli.

Kar se tiče pisave samoglasnikov sploh, je najprej opomniti, da loči naš govornik njiju dve vrsti: poudarjene in nepoudarjene,

Poudarjene označava s podvojenim soglasnikom, včasih tudi tam, kjer bi tega pričakovati ne smeli. N. pr. berrefh, uselli, poslufhalli, fturilla, poshtenne, farre, fhtimanna, billa, saslushilli, saupilla, mollio, otemnella, silla, mermralla, straffal, fashpotualli, shiuelli, nenavuzhilli, deshelli, obhaijllu, deilla, dobill, groffu, skoffa, skesalli.

A na isti način piše tudi tam podvojeni soglasnik, kjer bi ga danes ne pričakovali, n. pr.: cillu (= celò), molliti, tellu (= corpus), polle (m. poglej), telleta, neuedilli (= ignorassemus), sataijll, postauilla, flifhalli, tellefsa (= corporis).

Dosledno pa nahajamo čisti *l* ob koncu in v sredi besed, n. pr.: bil, ushil, ratal, shiuil, dozhakal, dobil, pomladil, dial, bili, dolshni, semli, hotl, sameril, dopadal, rodil, podal, dobill (!), imel, hualil, dolgo, bral, mogl, ven delil, fhagnol. Ali naj iz tega sklepamo, da se je tedaj *l* govoril?

Zanimivo je, kako izraža na pol glaseči se *e*. Največkrat ga znači *z i*: fpuuidi, samiga, cillu, voli (accus. pl. besede vol), nefsil, ditezhnih, lipu (= pulchrum), hlapiz, Diuize, kir, dopadil, lipu, dilefhnost, ftarifhi (acc. pl.!). Razven tega rabi često tudi *a*: upakl (in infernum), caiphe-

shauiga, sarza, persarzhni, parui (= primus), zharko, fhal. A tudi *z u* in *z o* ga izraža v posameznih slučajih: vus (dosledno tako = totus) in odporla (= aperit).

Za glas *u* rabi vedno le pravo znamenje: zhudnifhi, jutru, studerali, drugi. Nasprotno pa rabi za glas *v* obe sorodni znamenji (namreč po tedanji fonetiki sorodni) *u* in *v*. N. pr. shiuil, prauo, mafhtua, ponouil, ufsimi, duhounimi, resuefselim, shiuicinu, ufsuoijm (= in suà), sauese, uishal; a tudi: vifsoke, vefseli, vam, v nebfshih, velika (prim. Velika zhft, uelika oblaft (!), vishi . . .

Kar se tiče inih glasov, so posebno sikavci najbolj nestalni.

Dosledno izražen je *c* z *ç*; tudi za *ç* je redno pisan *çh*, le jedenkrat se nahaja zloueku, kar je pa gotovo le lapsus calami. A stvar postane kmalu bolj zamotana in nestalna.

Za glas *s* piše *s* in *f* v začetku, *f*, *s* in *fs* v sredi, *s* in *sf* na koncu. N. pr. se, si, skusi, sam, so, sebi, farca, flabe, flare, fiui; v sredi: pernefsem, vifsoku, resuefselim, zhafsa, nisfo, pa tudi preslabim, zhastiti, mesti, gospud, historie, resnizhnu, zhastiti, persarzhni, taifte, ftarofsti, sadofsti, poflushalli; ob koncu: dones, chriftus, nebes, reis, vus, vas, nas, a tudi zhafs.

Pri ptujkah in udomačenih besedah rabi mu za *š* (kot se dandanes izgovarja) le prosti *s*: fspotliuu (= špotlivu), studeraine, straffal, straffinga, puhstobom, fyrftaue, skoffa.

Sicer rabi za *š* znamenji *sh* in *fh* v začetku in v sredi, *fh* ob koncu: she (= noch), nor-nuznifhi, trofhtal, pifhe, guifhnu, ufhmarie, Teriashkimu; ob koncu: rafefh, koreninifh, mafh, bofh.

Za glas *ç* piše redno *s* v začetku, v sredi in ob koncu; vendar mu včasih tudi *f* uide: sloshiti, supet, satu, se (= pro), slu, sauese, semli, sueddam, skusi, resuefselim, pa tudi fdrau; is, zhes. Za *ç* piše redno *sh*, le izjemno *fh*. N. pr. taushent, sloshiti, oshiuu, leshal, she (= iam; prim. she = adhuc), ushil, shiuil, boshio, shegnan, saslushilli — a papefha.

To vse nam je dokaz, da je bil naš govornik po oliki in vzgoji domačemu ljudstvu popolnoma ptuj; pisal je nezavedno, le po površni sodbi svojega, za slovenščino gotovo nekompetentnega, ušesa.

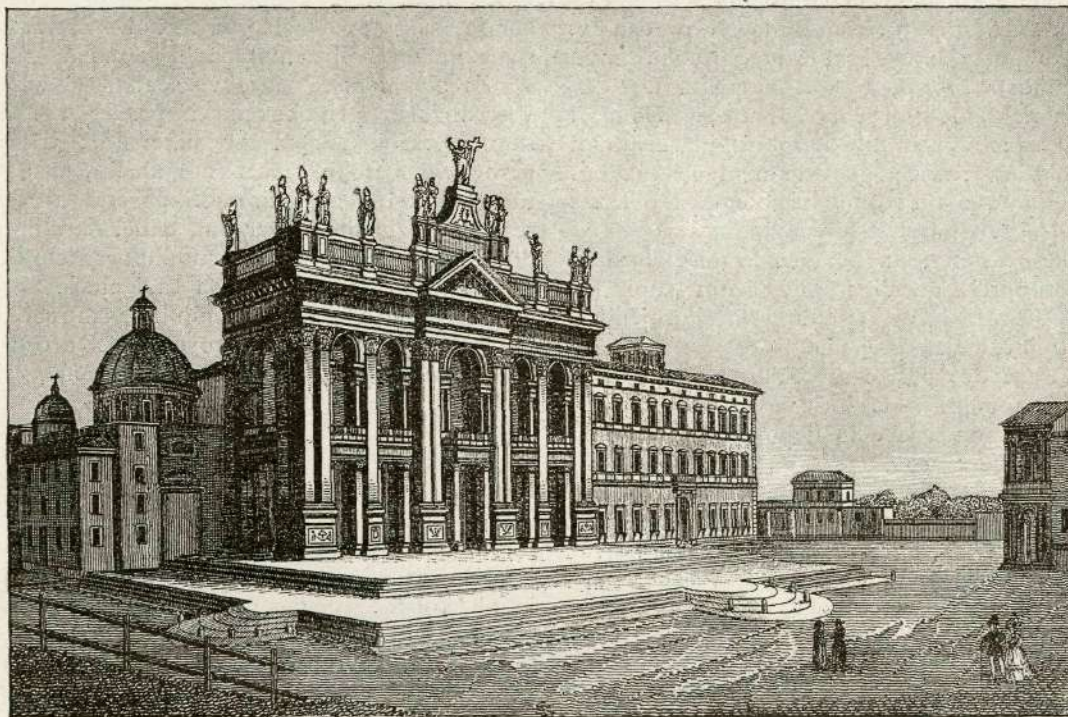
Imamo pa še nekaj zanimivostij v tem spisu, ki so sicer le malenkostna igrača — a ravno zato označujejo oni čas tem bolje, jasneje in krepkeje, ker se vidi, s kako zavedno resnostjo se je naš govornik ž njimi bavil — in v govoru tudi malo pobahal.

Taki igrači sta dva „anagrama“. Tako se imenuje izprememba črkovnega reda v besedi ali stavku, bodisi da se bere narobe (palindrom),

ali pa da se črke samovoljno prestavijo in sestavijo. Tu bom razvil ta dva anagrama, da bomo videli, da niti za igračo ni imel posebne nadarjenosti naš umetnik. Iz stavka: „Urbanus Iupiter hisce donis ad saecula virum trahat“ je naredil: Balthasar Wurcerus hodie secundo primitians vivat. — Postavi črke prvega stavka po številkah, dobiš — sevé šele mutatis mutandis — pravi stavek:

10	9	1	2	27	11	7	32	16	30	34	4	14	12	5	36	17	13	22	
V	r	b	a	n	u	s	I	u	p	i	t	e	r	h	i	s	c	e	
20	19	38	21	23	6	28	39	29	24	25	26	3	8	40	41	15	42	33	
d	o	n	i	s	a	d	s	a	e	c	u	l	a	v	i	r	u	m	
							35	31	37	18	43	44							
							t	r	a	h	a	t							

Drugi anagram iz stavka „Ecce Balthasar Wurzer, sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo et inventus est justus“ se glasi: „Hanc rem laudat è Diis, sustulit necesse nutui, qui vita gaudet bona probis secure successurus“, prava spaka latinščine in mislij. Narejen je po istem kopitu kakor prvi. — Bolje so se mu posrečili kronogrami — dasi je tudi latinščina često stokala. Množica teh kronogramov kaže, da je največ časa pošlo pri tej malenkostni igrači. O duhovitosti našega govornika dobimo tudi malo jasnejši pojem, če sami sledimo in preskusimo, kar nam pravi. Z najboljšim namenom je prevzel nalog, da izračuni, kolikokrat je slavljenec Boga počastil s svojimi mašami.

Lateranska cerkev v Rimu.

Za vsoto dobi za petdeset let 18310 maš. To je napačno; kako je prišel do tega? Zanimiv slučaj je to, ki se dá duševno razložiti. Mož je mislil vedno na 50letnico. Številka 50 je bila središče, okoli katerega se je vse vrtelo. Napaka je pa nastala tako. Najprej si je izračunal vsoto za petdeset navadnih let, t. j. $365 \cdot 50 = 18250$; k tem je hotel prišteti še maše prestopnih let. V to svrho je delil $50 : 4 = 12 \dots$; a število

50 ni mu dalo mirú; hotel je pomnožiti 12 še s 50, a pozabil je potem produktú dodati ničlo; tako je dobil le 60 maš za dvanajst prestopnih let, mesto 600, kakor bi moralo biti po njegovem

računanju. Teh 60 maš je prištel zgornji vsoti — in dobil 18310 — torej kakor smo videli precěj dolgotrajno delo, pa še napačno po sklepu — torej gotovo ne na slavo našemu govorniku.

Čudno se nam sliši tudi, da je bil Mojzes mafhnik. To besedo rabi namreč dosledno v istem pomenu kakor „sacerdos“. Mafhnik mu je duhovnik nasproti laikom, katere imenuje „deshelske“. Takih posameznostij bi se dalo navesti še mnogo. A tem nasproti moramo vendar-le spoznati, da je jedro govora izvrstno, krepko in lepo mišljeno. Treba ga je dvakrat, trikrat in morebiti večkrat brati, predno izginejo potežkoče, katere napravljajo te popisane

posamičnosti. Ko beremo govor prvokrat, ne moremo dobiti jasnega pojma o njegovi notranji veljavi, toliko zaprek dela sam jezik in nedosledna pisava njegova. Šele, ko se po večkratnem branju odstranijo te zapreke, stopi nam čista podoba temeljne misli pred oči. Naš govornik je bil sevé vzgojen po svojem času; njegov izdelek je kot značilna laskulja one dóbe: pravo, naravno, temeljno podobo človeške glave je popolnoma pokrivala — in to vse s ptujimi pripomočki in pritklinami.

Naravno je vprašanje, kdo je bil ta govornik. Svojega imena sicer ni zapisal, a vendar se dá z gotovostjo dognati, kdo je bil. — Govor je bil spisán in govóren ob zlati maši teda-

njega župnika škocijanskega, Baltazarja Wurzerja, kakor se vidi iz pripiskov na govoru samem.

Wurzer je bil dolgo časa v Škocijanu, menda vse svoje življenje. Po natančni izjavi govornikovi je daroval Wurzer leta 1656., peto nedeljo po veliki noči, prvo sv. mašo. Velikanoč l. 1656. je bila dné 5. malega travna, torej peta nedelja po veliki noči dné 15. velikega travna istega leta. To nam tudi pové, da je bila svečanost v Škocijanu dné 15. vel. travna, ker je bila na ta dan v rečenem letu tudi nedelja. Komaj jedno leto po novi maši je poklical grof Turjaški Wurzerja v Škocijan kot duhovnega pomočnika; kot tak je delal po besedah govornikovi.

Notranjščina lateranske cerkve.

nikovih „okuli 23 leit“. Tu je sevé površno povedano, kdaj je prišel v Škocijan. Skoraj gotovo je prišel tje l. 1659.; zakaj v cerkvenih knjigah je 23 let pozneje, t. j. l. 1682. še vedno kapelan; 8. grudna leta 1682. je krstil še J. B. Wolauiz kot župnik. Wurzerja nahajamo prvokrat kot župnika v krstni knjigi 6. vel. travna l. 1683. Umril je Wurzer l. 1715., menda meseca prosinca; ker 14. grudna leta 1714. se nahaja še kot boter gostačevi hčeri Evi Kamnic; od tedaj ni več brati njegovega imena. Bil je Wurzer takrat že v pokoju; l. 1714., 9. malega travna je prišel že njegov naslednik Matija Verbančič. Po teh podatkih je bil torej Wurzer v

Škocijanu od leta 1659.—1715., torej nekako 56 let.

Po izjavah govornikovih je bil on tedanji kapelan Wurzerjev. Pisal se je Anton Možic (Antonius Mashiz kot se sam podpisava v cerkvenih knjigah). Slavljenca ogovarja vedno z „moi g. ozhe“, med duhovniki še dandanes znan izraz za župnika, katerega izključno tako nazivajo v nunskih samostanih. Proti koncu govora imenuje ga tudi „nafh g. ozhe“; in kar naravnost svedoči, da je res njegov kapelan, je izrek govornikov na mestu, kjer pripoveduje o številu v petdesetih letih prebranih maš. Ondi pravi: „Tedaj kar ie meni uedeozhe, de kar

sem sraun niega shivil, inu negoue farre 6 leit en neureden slushabnik bil...“

Iz njegovega peresa imamo sledeči spis, kateri je zanimiv iz več ozirrov, ne da bi bil pisan pravilno slovenski. Vendar nam podaje še jezik

17. veka in zaradi tega je vreden, da se ponatisne, in to tem bolj, ker je pisan od moža, brez slovensko-slovniske naobrazbe, kateri je pisal, kakor je slišal. (Konec.)

Rim, središče lepih umetnostij.

(Spisal dr. Anton Medved.)

(Dalje.)

Gorjé je bilo v oni dóbi tem hujše, ker pomoči nikdo niti upal ni. Nikogar pa to ni tako pereče peklo, kakor dve imenitni svetnici onega časa: sv. Brigito, kraljevo švedsko hčer, a še bolj sv. Katarino Sijensko, skromno redovnico v Florenciji, ki je pa z občudovanja vredno krepostjo — dejal bi — vladala usodo takratne zgodovine. Kdo bi čital njeno življenje in ne bi ganjen zaihtel! Neprenehoma sta svetnici molili in prosili, prva papeža Urbana V., druga Gregorija XI., naj se zopet povrneta v Rim! In glej — molitev čistega, nedolžnega srca vse premore. Gregorij je uslišal prošnje Katarinine. Dné 17. prosinca leta 1377. je stopil namestnik Kristusov iz nova na posvečena tla rimskega mesta. Veselje je bilo nepopisno. Tiberski valovi pač že izdavná niso slišali toliko do neba donečih pozdravov in videli toliko solz najslajše radosti. Gorostasni propad je minul. *Νεφύδριον γάρ ἐστι, καὶ θάπτον παρελεύσεται* — „oblaček je, ki se bo pa hitro razpršil“, rekli bi lahko, kakor Athanasij Veliki o Julijanu odpadniku. Ni-li to bil nujen opomin lahkomišljenim Rimljanom?

Rim je postal zopet papeževo mesto, središče sveta. A kakšne rane so ga razjedale! Kako je krvavel! Kdo ga bo vzdignil iz smrtne groba? To je bilo neizmerno težavno delo. Preteklo je malone stoletje, predno je Rim ozdravel ter se zavedel svojega poklica.

Kmalu zatem, ko so se papeži povrnili v Rim, že pridrvé kakor huda burja nad sveto cerkev nesrečni razkolni prepíri v prvi polovici 15. veka. Rim zopet trpi. Še-le, ko so se polegli, jelo je milejše solnce sijati katoličanstvu in Rimu. Ko je nastal v sv. cerkvi mir, obračali so papeži precěj pozornosti na večno mesto. Evgen IV. (1431—1447) je dal popraviti razpale cerkve ter po očetovsko skrbel za Rim. Blaženi časi razprostró zopet svoje peruti ob Tiberinih bregovih; novo, sveže življenje jame cvesti. Tudi lepe umetnosti so praznovale veselo vstajanje. Nesmrtné zasluge v tem oziru si je pridobil jeden izmed največjih papežev

sploh, Nikolaj V. (1447—1455). Njemu lovor okoli bliščeče glave!

Tomaž Parentucelli je bil sin ubožnega zdravnika v Sarzani ob Sredozemskem morju, rojen l. 1397. Mladi dijak, a izredno nadarjen in vedno jekleno marljiv, pride v Florencijo, ki je povsod slovela po svojih učenjakih. Postane duhovnik, kmalu škof, kmalu kardinal in leta 1447. — že papež z imenom Nikolaj V. Morebiti ni bilo nikdar nobeno srce tako gorko za lepe umetnosti, kakor Nikolajjevo. Bil je prešinjen z najčistejšim navdušenjem za vse, kar je lepo in plemenito. Bisticci, njegov vrli življenjepisec piše: „Ko je bil še Nikolaj v Florenciji preprost duhovnik, ni mu bilo nič tako vzvišeno in ljubo, kakor kras, ki odseva iz znatnosti in umetnosti. Večkrat je resno dejal: Ako bom kdaj bogat, bom vse imetje potrošil za dve stvari, za knjige in poslopja.“ Enej Silvij pravi o njem: „On je večš vseh lepih umetnostij; pozna vse modrijane, zgodovinarje, pesnike, bogoslovce.“ Poleg tega je bil pa pobožen, kakor tih puščavnik, darežljiv tako, da je prekosil Avgusta in Mecena. Vse ga je občudovalo z brezmejním občudovanjem. Neki nemški romar takratnega časa ga tako-le laskavo pohvali: „Nikolaus V. war ein gutter frydsamer man, von dem ih nye kein untugent hab horen sagen und hot sih in vil sachen wol demutticklich bewysen, wie weise, gelert und gewaltig er gewesen.“¹⁾

Tak mož stoji na pragu novega veka. Njegov vpliv na razvoj nove omike je velik, neprecenljiv. Prebrisane glave je izumil načrte, o kakoršnih pred njim še nikdo ni sanjal ni. O papeštvu ni imel še nikdo višjega pojma, kakor on. Po njegovem mnenju mora biti papež prvi vladar, prvi učenjak, prvi zaščitnik ved in umetnostij. S papeštvom se ne bi smela primerjati nobena še tako velika sila. Papeštvo naj se pa tudi na zunanje vsemu svetu tako kaže. Vidni njegov

¹⁾ T. j.: Nikolaj V. je bil dober, miroljuben mož, o katerem nisem nikoli slišal praviti nič slabega; v mnogih stvareh je ponižno pokazal, kako moder, učen in močen je bil.

senlechner, doma iz Celovca, do l. 1854. vodila samostan. Pod njenim vodstvom se je samostanski vrt l. 1846. za polovico povečal. Za njo so izvolili Ljubljančanko M. Alojzijo Hueber za prednico, ki je imela ta posej šest let. Njena naslednica je bila dve leti M. Nikolaja Zupan iz Velesala in od l. 1862. M. Benedikta de

Renaldy z Reke do leta 1891. Pod njenim vodstvom se je mnogo storilo za oplešavo in razširjenje samostana. Za zaslužno delovanje v samostanu in šoli je prejela od cesarja zaslužni križec. Jako slovesno so jo pokopali dne 29. rožnika l. 1892. Sedanja prednica je M. Katarina Majhnič iz Ljubljane. (Dalje.)

Slovenski cerkveni govor iz l. 1706.

(Priobčil J. Mantuani.)

(Konec.)

De gratia et meritis.

*Ad S. Cancianum
propè Auerfperg. 1706.*

*In 2dis primitijs Dni
Balt. Wurzer, Parochi ibidem.*

Ecce sacerdos magnus, qui in diebus
Suis placuit Deo, ut inuentus est justus Eccl. 44.*)

Enu uefselu dobru jutru, inu srezhin sueti dan pernefsem, nisku se per- | pognem, inu taushent srezh vofhim tebi vifsoku zhastiti lubesniui Mafh- | nik, isvoleni moi g. ozha, ter se stabo is farza resuefselim, de ti taifto shlahtno | nornuznifhi arznio Elixier vitae imenuana si snefhil, inu dozhakal, nad katero | tulikain zhafsa ti arzati so studerali, ter io uener nikuli nifso mogli ukub slo- | shiti, inu sgruntat, de si lih uelike zhudefsa so od taifte prauili, de namrezh ufse | bolesni osdraui, te flabe stury mozhne, te ftare mlade, te blede ardezhe, te nero- | do uite rodouite, inu de te polouizo martue supet oshiuu. Koker pifhe Torquemada | (A^o 1531) de utim mesti Taranto en gospud ftu leit ie neuarnu bolan leshal, de she oben | se ni niega fdrauia trofhtal, ali koker hitru ie bil leto arznio ushil, prezei ie bil | fdrau, leip, mlad, inu ardezh ratal. She zhudnifhi ie, kar Petrus Maf-faeus pifhe, | de en drugi 300 leit ie shiuil, ter po leti arznij 3 krat ie bil supet mlad ratal. | aku so letu fabule, ali historie, bodi koker ozhe.

Ali letu ie guifhnu inu resnizhnu, de ti vif-soku zhastiti Mafhnik, moi | persarzhni g. ozha donafhni dan si dobil in dozhakal to prauo arznio Elixier | vitae imenuana, tu ie gratiam efficacem ¹⁾ (: quæ infallibiliter obtinet opus illud | salutare, seu quæ semper cum ipso actu est

connexa, ita ut non possit non bene agere, vocatur | libertas a coactione :) katera tebe is slabiga mozhniga, is blediga ardezhiga, is | ftariga mladiga ie flurilla, tu ie, de ti skusi fufseбно gnado boshio utuoy fhimani | lepi fiui ftarofsti tiga mafhtua tulikain si doshiuil, de koker taku rekozh si se po- | mladil, inu ponouil, de ti koker en uzherai shegnan mafhnik, dones s. nouo mafho | berrefh, satu jest s' ufsimi moimi pregnadliuimi vifsoku zhastitimi vifsokurojenimi | Duhounimi inu deshelskimi and [ohtliuimi ukub-sbranimi] ¹⁾ se tebi perklonim, inu sa to suf-sebno od g. | Boga tebi dana gnada ftabo is farza se resuefselim.

Ali samu letu meni inu ufsim ukubsbranim se se slu inu zhudnu fdi, de ti vifsoke zhasti | uredni mafhnik na leta tuoi S. vefseli dan h tuoj drugi S. noui mafhi s enim taku | porrednim preprostim gmain mafhnikom inu Prædigariom si se praeskarbil, | dokler ie tebi dobru snana inu uedeoza moia nespamet preprofhna, inu nesas- | topnost, de jest tuoj zhasti, inu takimu pregnadliuimu ukubsbranim s moijm preslabim jesikom ne bom mogl sadofti sturiti. Satu jest narpopreid tebe, potler ufse | and. [ohtliue ukubsbrane] pohleunu profsim, de mi se slu ne bodo uselli, aku jest tiga donafhniga | shenina moiga g. ozheta s' flatimi peruti te

¹⁾ T. j. dejavno milost, ki gotovo doseže izveličalno delo, ali ki je vselej združena z dejanjem tako, da mora dobro delati.

¹⁾ Tako razrešavam kratico in znak: nekako AM prečrtana, kar je gotovo namesto našega P. N. Svoje dopolnitve oklepam z []. Prim. tudi opazke.

*) Ves naslov se glasi slovenski: O milosti in zaslužnih (dobrih) delih. Pri sv. Kancianu blizu Turjaka. 1706. Ob zlati maši gosp. Baltazarja Wurzerja, župnika ravno tam. „Glej, veliki duhovnik, ki je bil v svojih dneh Bogu všeč in bil najden pravičen.“ Eccl. 44.

niemu spodobne huale nebom samogl | sadofsi poudignit, inu pozhaftiti, ter jih tudi sa audienz profsim, de en maihin zha'f'h | s poterpleinom bodo mene poflufhalli gouorit 1. od uelike zhafti inu uifsokufsi | tiga mafhtua timu gmain folku k enimu nuzu inu nauuku: Ecce sacerdos magnus. | 2. Kaku ta moi vifsoku zhastiti g. ozha ufsuoiym shiueinu ie g. Bogu dopadil, | niemu k enimu trofhtu: qui in diebus fuis placuit Deo. 3. od negoue sauese, inu | dolshnusti pruti ufsim suoiym Pomozhnikom, Patronom, dobrutnikom, Farmanam, | periatelom, snanzom etc, ufsim k enimu vefseliu: Et inuentus est iustus. ter ufse | moie slabu gouorjeine bom uishal g. Bogu, niega lube[č] materè D. M. inu timu Don[atorju] | te pofhtenne farre Varihu S. Cancianu na zhaft inu na hualo. Parate. |

Eccè sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo et inuentus est iustus. Kaku | uelika tedai, kaku vifsoka kaku fhtimanna ie zhaft tih mafhnikou? Ah andohtliui [ukubsbrani] vam nekate- | rim, kateri od tega morebiti nikuli nifte flifhalli, bo teshku uerieti. Taku uelika, ta- | ku vifsoka, taka fhtimanna ie zhaft tih mafhnikou, de na semli glihe nima. Taku | Ignatius (Epistola 10. ad Smirnenses): Sacerdotium summa est omnium honorum, qui in hominibus consistunt¹⁾, sakai ta nar | mainfhi mafhnik ie uezh koker ufsi Kraili inu Cefsarij tega suita. Leta se doli usa- | me shnegouih ss. shegnou: ex potestate ordinis et jurisdictionis. Ex potestate juris- | dictionis, niemu ie oblast dana zhes ufse grehe tiga suita s befsedami Kristusauimi | (Joann. 20.): accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinu- | eritis, retenta sunt.²⁾ Item (Matth. 16.): quidquid ligaueris super terram, erit ligatum et in coelis | et quidquid solueris super terram, erit solutum et in coelis.³⁾

On ie tedai en prau kluzhar Nebeshki, en sodnik tiga suita, on sodi grehe tiga | grefhnika, po kateri sodbi, kar on na semli odpufsty, inu odueshe, tuištu ie tudi v ne- | befsih odpufshenu, inu oduesanu, inu kar en Mafhnik na semli timu grefhniku ne- | odpufsty, inu neodueshe, tuištu tudi ne odueshe inu neodpufsty g. Buh vnebehsih. | Velika zhaft, uelika oblast tiga mafhtua! Kristus ie Lazarum od smerti obu- | dil, (Joan. 11.) kateri suesan ie bil utrugo poloshen, ie dial suoiym jogrom soluite eum.⁴⁾ |

¹⁾ T. j.: Mašništvo je najvišja čast izmed vseh, kar jih je med ljudmi.

²⁾ T. j.: Prejmite sv. Duha; katerim bodete grehe odpustili, tem so odpuščeni, in katerim bodete zadržali, tem so zadržani.

³⁾ T. j.: Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli boš razvezal na zemlji, to bo razvezano tudi v nebesih.

⁴⁾ T. j.: Razvezite ga.

skusi katere befsede se drusiga ne saftopi, koker ta nim dana oblast grehe odpu- | fhati sic Augustinus. Glihi vishi ta grefhnik uezhkrat suesan leshy ugrobu suoiyh | grehou pride h fpuuidi, Christus prau suoiym mafhnikom: soluite eum, de pogublen | ne bode, ampak isuelizhan. |

2. ta uelikust inu vifsokust tiga mafhtua se tudi ble doli usame ex potestate | ordinis, katera oben Krail ni, inu nebode imel. Sacerdoti ordinando dicitur: accipe po- | tatem conficiendi kai sturiti? morebiti kai lepiga, shlahtniga kunfhtniga sturiti? | tega ne. Morebiti semlo inu Nebu? uelika reizh bi bila leta, ali fhe tega ne, ampak | conficiendi corpus et sanguinem D. N. I. C.¹⁾ [= Domini Nostri Jesu Christi] ô uelika zhaft! ô uelika oblast tiga stanù | katera zhaft inu oblast oben drugi ni imel, koker sam Kristus na semli bi imel imeti, | tisto ie on mafhnikom zhes dal. Kai sa ena'zhaft ie leta s lafnimi rokami Boga | prieti, okuli nofsiti, inu na mestu Christusa na semli biti! Veliku se ie fhtimal ta | preusetni Amon (Ester 5.) kateri od kraila Afsuera zhes ufse suoie firfhte ie bil poflaulen, | inu de niega samiga krailliza Vafthi en samkrat ugostie ie billa pouabilla. pfui | stako prasno hualo inu zhastio. Veliku uehshi zhast ie g. Buh dal mafhnikom, kir | taifte ne en samkrat, ampak ufsak lubi dan hsuoiym Neb.[efhkim] gostarijam perpufsty, de | oni ufsak lubi dan Angelskiga kruha se naspishaio. |

Tedai ueliku preniska pergliha bi billa mafhnike fyrfhtom inu kraillom perglihat, taku | meni prepouei Chrisoff[omus]: ne mihi ô mundi reges gradus ueftri extollatis majestatem, | quæ dum sacerdotali comparetur magnificentiae aut disparet omnino, aut vix videtur. | Kraili imaiio oblast zhes semlo, mafhniki zhes Nebefa, kraili samoreo semel- | ske gnade deliti, Mafhniki pak boshie. Kraili samoreo od smerti tiga tellefsa | odrefhit taifte, kateri skusi hudu diaine leben so sapadli, Mafhniki samoreo | od pakla refhit dufhe, katere skusi grehe tiftiga so saslushilli. Inu kaku delezh ie | zhaft tih mafhnikou od zhafti tih kraillou, nam pouei s. Amb.[rosius] quantò aurum plumbo | praestat, tantò regibus dignitate praecellunt presbiteri.²⁾ (: de dignitate sacerd. c. 2.) |

Sdai bi jest eniga Mafhnika perglihat tim fhtimanim Nebefsam, sonzu, luni inu sues- | dam, ali to pergliho mi supet doli udari Auguft.[inus] sacerdos Dei, si reges mundi aspicias ma- | jor es si altitudinem coeli contempleris, altior es, si pulchritudinem solis et stellarum | pulchrior es. (Sermo ad sacerdotes.) Dneua bi meni permankalu, kader bi ufse letu posebe

¹⁾ Storitelo telo in kri N. G. J. K.

²⁾ T. j.: Kolikor je zlato bolje od svinca, toliko višjo čast imajo duhovniki memo kraljev.

inu posamim uen | reskladal. Tedai ti mafh-
nibi so uehfi koker kraili tiga suita, visfo-
keishi koker Ne- | befa, lepfhi inu suetleifhi
koker sonze, luna, suesde na Nebi. Tedai en
Mafhnik | nima sebi glihe na semli, tudi ne
pod Nebom, ampak morebit verhu Nebes, tedai
eniga mafhnika Neb.[eskim] Angelom bom per-
glibal, sakai uezhkrat u s. pismi Mafhniki | An-
geli bodo imenuani (Apoc.[alypsis] 2. 3. Ma-
lach.[ias] 2.) Jnu s. Greg.[or] ferm. ad. sacer-
dotes prau: omnes qui sacerdotis | nomine
censentur, Angeli vocantur. Ali tudi leti neob-
stojij zhast tih Mafhnikou, ampak | cillu zhes
Angele se pousdiguie. Reis ie, de taku dobru
Angelom koker Mafhnikom | stoj Boga zha-
stiti, molliti, dufhe varuat, inu sa nie skerbeti,
ali mafhniki uehfi | oprauilla imαιο, koker
Angeli, sakai mafhniki
ss. sacr[amen]te uen
daieio, kerfhuieio, | od
grehou oduesuieio, inu
kar ie nortuuehfi,
zartanu s. refhnu tellu
consecreraio, | inu sheg-
naio, kateru Angeli ni-
maio. Odtot Angeli
so eni flushabniki tim
shegna- | nim mafhni-
kom poduersheni, do-
kler ne Mafhniki An-
gelam, ampak Angeli
maf- | nikom per s.
mafhi pohleunu gori
fresheio. |

Koker ijh ie vidil
Chrisoft.[omus], kateri
per mafhi enimu mafh-
niku pohleunu so gori
stre- | gli. (Hom.[ilia]
de n[on] contemn[en-
da] eccl[es]ia) Jnu s. Greg.[orius] de consecra-
[tion]e (sic!) d[i]g[na]t[i]o[n]e 2. prau, de kader
mafhnik zhes hostia tih | 5 fuetih besedi srezhe,
s katerimi is kruha stury tu prauu jagne boshie,
s uina | praua S. refhna kry, de takrat tulikain
Angelou, de bi se preshteiti ne mogli, ne-
uideozhij per altariu z.[artanu] S. Refhnu Tellu
inu Kry mollio, inu timu mafhniku pohleunu |
gori freisheio, satu s. Auguft.[inus] mafhnike
patres Christi¹⁾ imenuie rekozh: ô sacerdos |
Dei vicarie et pater Christi, respice sublimi-
tatem Angelorum, quibus sublimior es, | nam
illi meruerunt efse serui Christi: tu uerò me-
ruisti efse pater Christi quem con- | secrando

¹⁾ T. j.: Očete Kristusove.

in sacr[amen]to genuisti.¹⁾ (lib[er] de commen-
d[atione] cleric[orum].) Kir s. Bernardus te mafh-
nike taku 'ogouory: ô vi mafh.[niki] | kaku ui-
fsoka zhast inu gnada ie uam g. Buh dal, de
uas ie nikar le zhes Kraile | inu Cefsarie, inu
zhes ufsa zhast tiga suita, ampak tudi zhes
Ang.[ele] inu Archang.[ele] | pousdignil inu po-
uifhal. Inu raunu s. Bern[ard] alio in loco
taku gouory: Deus qui | mirabilis est in om-
nibus, mirabilior est in sacerdotibus, dum per
eos sua mirabilia mys- | teria operatur, quod
nullis ordinibus Angelorum, nullis potestatibus
est concessum.²⁾ | Satu ie dial s. ozha Franciscus
seraph[icus] de kader bi on eniga Angela srezhal,
inu | eniga mafhnika, popreid bi Mafhniku ko-
ker Angelu roke kufhal. |

fdai jest nauem,
kam bi zhast tih mafh-
nikou pousdignil? na
semli ne- | naidem nizh
zhastitifhiga, koker
zhast tih Krailou inu
Cefsariou, ali letem en |
mafhnik delezh naprei
grede. Pod Nebom ne-
uidim nizh lepfhiga,
koker sonze, | luna,
suesde, ali tudi lete
premaga zhast duhou-
na. V nebesijh sunai
g. Boga, inu | lube Di-
uize Mariae nenaidem
nizh fhtimanifhiga, ko-
ker te prelepe ss. An-
gele, ali tudi | zhes nie
se usdiguie zhast tih
mafhnikou. S. Auguft.
[inus] premifhleozh,
de na semli, inu | na
Nebi nizh se nenaide,
de bi ti duhouni zhasti

Kristusova glava. (Slika v S. Ponzianu.)

se moglu perglihat, prau: | Solo creatore suo
inferior.³⁾ Tukai s. Bern[ardus] se sazhudi, inu
prau: ô sacerdotes, quam | felices vos dixerim,
si sacerdotaliter uixeritis, credimus enim, quod
non sit potestas post | Deum, sicut est potestas
uestra.⁴⁾ Holla kai mislifh ô s. Auguft[inus]?

¹⁾ T. j.: O mašnik, božji namestnik in oče Kristusov, poglej veličastvo angelov, mimo katerih si višji, zakaj oni so zaslužili biti služabniki Kristusovi, ti pa si zaslužil biti oče Kristusov, katerega si rodil, ko si posvetil v zakramentu.

²⁾ T. j.: Bog, ki je čudovit v vseh rečeh, je čudovitejši v mašnikih, ker po njih opravlja svoje čudovite skrivnosti, kar ni dovoljeno nobenim vrstam angelov, nobenim oblastem.

³⁾ T. j.: Samo od stvarnika svojega nižji.

⁴⁾ T. j.: O mašniki, kako srečne vas bi štel, če po duhovsko živite! Verjemo namreč, da ni oblasti za Bogom, kakoršna je vaša oblast.

Kai gouorifh ti sueti | Bern[ardus] sta morebiti posabila na zhast, uelikust, inu visokust zeshene Mariae Diuize | inu ti ô s. Bern[ardus] neueifh, kai si od nie dial? ô benedicta, omnis gratiae, quis alitudi- | nem gloriae tuae poterit inuestigare?¹⁾ ter uener kaku ti sdai mafhnike zhes nie | zhast inu visokust pousdiguiefh? kir prauifh: credimus enim, quod [non] fit potestas post Deum, sicut est potestas uestra.

Ah [lubi ukubsbrani] reis ie, uelika zhast, uelika oblast ie M[arie] D[iuize] ali fhe uefhi ie tih mafh- | nikou. D[iuiza] M[aria] ie reis billa mati sinu Boshyga, kateriga le en samkrat ie rodilla, mafh- | nik ie pater Christi, kateriga ufsak dan rody. Veliku samore D[iuiza] M[aria] per suoimu sinouu | s' suoio proshnio, ali uener nima oblast ff, sac[ramen]te uen dajat kerfhuati, spoueduati inu | z[artanu] s[uetu] R[efhnu] Tellu consecrerat, koker mafhnik. Kai tedai uefhi, uifsokeifhi, zhastitifhi more | biti, koker en mafhnik, katiriga samiga g. Buh sa suoiga nameft-nika, ia koker | sa eniga Boga na semli ie postauil, kateri namefti nega te ff. oprauilla dopernafha | satu supet se zhudi s. Bern[ardus] inu saupie: ô ueneranda sacerdotum dignitas, in quo- | rum manibus uelut in utero virginis filius Dei incarnatur.²⁾ Vna shena ie en sam | krat chr[ist]um slifhala le samû prediguat, ie saupilla: Beatus venter qui te portauit | et ubera, quae suxifti.³⁾

(Luc. 11.). od tebe ô mafhnik se letu more rezhi: beatus uenter etc. sheg- | nane tuoie roke, kattere ufsak dan g. Boga se dotizheio. shegnane tuoie ufta, kattere | ufsak dan nega ukufio. shegnan tuoi shelodiz, kateri ufsak dan nega zierra, | shegnan si ti vus, kateriga kri inu mefsu s. suetim R[efhnm] Tellefsom, inu Kriju ufsak

¹⁾ T. j.: O blažena, vse milosti, kdo more preiskovati visokost tvoje slave?

²⁾ T. j.: O častljivo dostojanstvo mašnikov! V njihovih rokah se učloveči sin božji kakor v telesu Device.

³⁾ T. j.: Blaženo telo, ki te je nosilo, in prsi, ki so te dojile!

dan | se ukub smeifha. ô tedai zhefhena! ô pohualena! ô uelika! ô isuolena! ô neis- | gruntana zhast tiga mafhtua! katera ufsa posuitna tih Angelou, ja cillu D[ivize] M[arie] | zhast preseshe inu premaga. Stega se obilnu lohku doli usame, kai sa ene zhaftij, | inu spofhtuuaina so uredni ti mafhniki. |

Ali joh fspot! joh shalost! joh nesrezha! quomodo obscuratum est aurum, mutatus | est color optimus¹⁾ (Jerem. 4.) morem shaluati cum propheta. o kaku ie fidaine zhafse ta kraileua |

Mati božja v katakombi sv. Priscille.

zhast tih mafhnikou otemnella, skusi ferdamanu shleht presfhtimaine tiga folka! | Joh kaku eni safhpotuieio frahtuieio sanizhuieio, oprauieio ia cillu gerdu smeieio | mafhnike boshie nameftnike, regale sacerdotium?²⁾ nozhem naprei nofsit gerde fspotiue | exemple katerih silla ueliku bi uedil pouedat, kattere od tih deshelskih pruti tim | duhou-nim se dopernafhaio, na kattere me ie sram smiflit nikar tukai pred takimi | [ukubsbranimi] ijh uen prauit. etc. etc. etc. Ali gorrè taushentkrat tiftimu, kateri mafhnike | boshie nameftnike nefhpofhtuie! taku sam chr[istus]: qui vos audit, me audit, qui vos | fpernit, me spernit.³⁾ ô moij lubi mafhniki! moij isuoleni nameftniki! Kateri uas fhpofh- | tuie, ta mene fhpofhtuie, kateri vas sanizhuie, ta mene sanizhuie, et qui spernit | me, spernit eum, qui misit me.⁴⁾ (Luc. 10.) Polle nesrezho! polle pregreha

uelika frahtuati safh- | potuati Luba s. Troijza. Kai pak sa ene straff[inge] so uredni takufhni nefspofhtu- | vauzi tih mafhnikou? guifhnu uelike straffinge. |

Moisefsaua seftra Maria ie mermralla inu safhpotualla suoiga brata Moie[fsa] | kateri ie bil

¹⁾ T. j.: Kako je otemnelo zlato, premenila se najlepša barva!

²⁾ T. j.: Kraljevsko mašništvo.

³⁾ T. j.: Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje.

⁴⁾ T. j.: In kdor mene zaničuje, zaničuje njega, ki me je poslal.

mafhnik, ie io uti prizhi g. Buh straffal, de ufsa ie billa gobaua | ratala. (Num. 12.) Core Dathan inu Abiron so fashpotualli Mafhnika Aarona, polle straff[inga] | semla se [ie] pod nimi odporla, inu shiue posharla. (Num. 16.) Jnu u s. pismi uezh takih straffing. | fdai jest taku prauim: aku g. Buh ni pufil sanizhuati stariga teflamenta | mafhnike, kateri lauter martue offre koker voli kofhtrune telleta etc. niemu so offrualli, | kaku ueliku myn pufi safhpotuati no-uiga testamta mafhnike, kateri ne martue | offre, ampak ta shiui offer kry innu mefsu suoiga lub[iga] sinu Chr[ist]usa IESVsa niemu | ufsak dan gori offruieio. Ah vae vfm uam sanizhu-uauzom tih mafhnikou, kateri | guifhnu velikih straffing se imate bati. Takih ie she veliku profhlu na uni suet, kateri | od g. Boga nifso imelli te gnade, de bi na nih smertno urro bili dozha-kalli mafhnika | de bi se mu bili spouedali, inu ff. sacr[amen]te od niega prejelli, ampak bres mafhnika, | bres ff. sacr[amen]tou so umarli hstraffingi, kir mafhnike so safhpotualli. |

Satu nikar jest, dokler mene bi neusliffali, ampak sam s. Duh vas profsi: Ho- | norate Deum ex tota anima uestra, et honorificate sacerdotes.¹⁾ (Ecclesiast. 7.) ter od samiga hudizha | se vuzhite, kateri, koker stojj pifsanu in chronicis FF. MM.²⁾ enkrat ie srezhal mafhnika, | de S. R. Tellu ie nefsil hbolniku, se mu hudizh s' obemi koleini perklone, kader pak prasin | mafhnik ie nasai fhale, se mu ie hudizh senim koleinom perklonil. Pole fhe hudizh | fna mafhnike ble spofhtuati, koker ijh kerfheniki snaio, sakai: honor qui sacer- | dotibus habetur, in Deum refertur.³⁾

Sdai iest fliffhim, da prauite: mi radi spofhtuati, da smo dolshni mashnike spofhtuati, ali ijh ozhemo spofhtuati, kir gerdu ini spofhtuati se sadershe: mi bi ijh | guifhnu is farca radi spofhtuati, kader bi oni shiuelli koker nih duhoum stan | pelle, inu koker s. Paul sapouei: Esto exemplum fidelium in uerbo, in conuersione in | charitate, in fide et castitate, in omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum.⁴⁾ (1. Timot. 4.) mi pak tulikain rezhi per nih vidimo, katere nas pohuiffhaio, oni bi shnih diainom inu | exemplom imelli nam pot kasat pruti Nebefsam, ter nam pot kasheo upakl, ue-

liku | rezhi bi mi neuedilli kader bi se od nih ne- navuzhilli etc. etc. etc. sakai prau Hieron[ymus] (llibro 2. in Ezech.) | grandis dignitas sacerdotum, sed grandior ruina, si peccent.¹⁾ [P. T. ukubsbrani] ufse letu perpuftim | de tudi umed mafhniki se naideo, kateri neshiue taku, koker po nih s. stanu | bi imelli, ali imate uedit, desilih mafhniki so Angeli, uener nifso s duha, | ampak skrij inu smefsa, Angelzi so bili ftuarjeni vnebefsih, mafhniki pak | na semli. Angelzi so bili en pur zhifti Duh, ter uener ta 3tij tail g. Bogu | se ie bil upunt postauil, Mafhniki pak so skrij inu smefsa | koker sem she dial : | od nature k hudimu nagneni koker drugi ludie. Peter ie bil firfht tih mafhnikou, | s' Christufsom 3 leita ie hodil, uener 3krat ga ie bil sataijll. Ta ali uni mafhnik | gerdu, spofhtuati, nezhiu, nesramnu shiuy, de tudi enim Deshelskimu zloueku | taku shiueti se nefpodobi etc. etc. etc. |

Is tega uener se nemore sklenit, de bi ne bili dolshni take mafhnike spofhtuati. | Kdu ie bil hudobnifhi koker Caiphas? ter uener Christus ie hotl, da se ima spofhtuati, | dokler ie bil mafhnik, sakai ie kregal Petra, da ie bil udaril hlapza Caiphe- | shauiga: percussit serum Pontificis. multo minus ipsum pontificem id est sacerdotem etc.²⁾ (Joan. 19.) Jest sa guifhnu ueriamem, de oben mafhnik unafhi Deshelli se nenaide taku | hudoben, koker ie bil Caiphas, tedai ste dolshni ijh spofhtuati, de silih uidite, ali | fliffhite, de neshiue, koker so dolshni. Taku sapouei concilium Aquisgranense: licet | sacerdotes in multis sunt negligentes non tamen vituperandi, nec despiciendi sunt, | sed propter illum, cuius ministerium gerunt audiendi et congruo honore sunt uen- | randi.³⁾ Ter aku sledniga tudi poredniga mafh[nika], ste dofhni spofhtuati, |

Kaku ueliku uezh ste dolshni spofhtuati takufhne bogabojezhe, g. Bogu inu ludiem | perietne andohtliue stare mafhnike, kakurfhen ie moi vifoku zhastiti lub[esniui] mafhnik | ta donafhni shenin, Faimofhter S. Canciana per Teriakou. qui bene praesunt presbiteri | prau Paulus (1. Timot. 5): duplici honore digni habeantur.⁴⁾ jest pak prauim, de en tak, kakurfhen | ie ta vifoku zhastiti moi g. ozha, truiie zhastie ureden, ene sauolo negouiga | mafhtua, te

¹⁾ T. j. Častite Boga iz vse svoje duše, in počejte duhovnike.

²⁾ Tu je težko uganiti, kaj je mislil avtor; jaz bi to razrešil z: Fratrum Minorum, dasi ne vem, kje bi bilo to mesto iskati.

³⁾ T. j.: Čast, ki se izkazuje duhovnikom, ozira se na Boga.

⁴⁾ T. j.: Bodi vzgled vernikom v besedi, v vedenju, v ljubezni, v veri, v čistosti; v vseh rečeh se kaži kot vzgled dobrih del.

¹⁾ T. j.: Velika čast je duhovnikov, toda večja je propast, če greš.

²⁾ T. j.: Udarih je hlapca velikega duhovnika; veliko manj duhovnika samega, to je mašnika.

³⁾ T. j.: Zbor Ahenski: Četudi so duhovniki v mnogih rečeh nemarni, vendar se ne sme grajati ali zaničevati jih, marveč zaradi onega, čegar službo opravljajo, treba jih je poslušati in primerno častiti.

⁴⁾ T. j.: Mašniki, ki dobro vladajo, naj se imajo vredni dvojne časti.

druge sauolo negouiga lepiga shiueina, te 3 tie zhasti sauolo nego- | ue leipe starosti, taku s. Duh: coram cano capite consurge, et honora personam senis¹⁾ | (Proverb. 16.) od kateriga shiher smeim rezhi: |

Ecce sacerdos magnus. qui in diebus suis placuit Deo, et inuentus est iustus. Ter | kdu bu meni sameril, aku bom dial, deon od suoie mladosti notri do negoue leipe | siue starosti ie g. Bogu dopadal. Placuit Deo. on se ie rodil A^o (= Anno) 1633. 18. Febr[uarii] | na dan s. Simeonis, saftopit, de koker ta mafhnik Simeon JESVM chr[ist]um narozhey | taku tudi on u suoijm prihodnim stanu tiga mafhtua v rokah ga nofsil bode, koker ga tudi nosi do donafhniga Dneua, poterdim cronograficè: 1. tV sImeOn Deo aLto pLaCens. Placuit Deo. Kir on de silih ureunim stanu, uener u strahu boshijm, inu | ulepih ditezhnih zhednostih gori srejen, se ie ushulo podal, lipu se vuzhil, ufsak mei- | fiz po 2. 3. ia uezhkrat se spouedal, inu obhajal. cronog[raficè] 2. oMnes ferè saCros Dies Con- | fessVus. Placuit Deo. Koker u 3." fhulo ie stopil, prezei ie ratal sodalis en andohtliui | hlapiz inu slushabnik te nouurojene kralize tih Angelou Mariae Diuize, nij h zhasti | s eno persego se ie sauesal, de on nio tu ie Mario Diuizo, dokler bo shiuil s' utim flifsom, | andohtio inu mozhio ozhe zhastiti, nie zhast inu hualo uen glafsiti, ja s' suoio krijo | kader bi htemu perfhlu, taisto sapezhatit, inu lete terdne andohti ie dan donafhni, po- | terdim cronog[raficè] 3. Verè soLers afseCLa DoMInae.

Placuit Deo. vtim koker ie urednu uerieti, fledno 3." nedello u meiszi suoio s. spu- | uid inu obhajllu sa te uboge Dufhize tih viz g. Bogu gori offral, inu ijm vnebefsa po- | magal koker tudi on do don[afhniga] Dneua per s. mafhah deilla. Cronog[raficè] 4. Manes è pVrgatorlo | aD CoeLos Legans. Placuit Deo. Kir supet u 5. 6. fhuli ie ratal en she ble aiffrig | flushabnik M[arie] D[iuize] vnebu usete, kir supet s eno nouo persego u nie flushbo se ie sauesal, | ja tudi de ufse popolnoma ozhe ueruati, karkuli g. Buh inu niega neueista Mater Ecclesia | ie ali she bode gori postauilla ueruati, ufse letu on dopolni do don[afhniga] dneua. cronog[raficè]: | 5. JVratè et pLene Magnos Deos Co- Lens. Placuit Deo. Koker ie k uehfi pameti perfh, | leipe andohti ie sazheinal: sa te skriune andohti sam g. Buh uei, le od vnainih | iest tukai saftopim: | Kir ubrataufhina christusauiga terpleina, s. Roshenkranza | s. skapulieria, S. R. Tellefsa, s. Francisca, s. Antona, s. Josepha etc. inu udruge ss. bratoufhine se ie pufsil inu profsil

¹⁾ T. j.: Pred sivo glavo vstani in spoštuj osebo starčkovo.

sapifsat, katerih regule inu posttaue dan do- n[afhni] | flifik dershij. cronog[raficè]: 6. oMnes In Deo sanCtos et sanCtas Venerans. de moi | Balthasar Wurzer vus s dufho inu stellesom g. Bogu. D[iuzi] M[arii] v[fsim] Neb[efhkim] S[uetnikom] inu S[uetnizam] se | ie offral, inu zhes dal, ter ufse letu don[afhni] dan s suoio Drugo nouo mafho po- | terdi cronog[raficè]: 7. Corpore et anIma Deo saCratVs.

Placuit Deo. utim kir suoie studiraine s leipo hualo ie dokonzhal, ga ie g. Buh | poklzial ad suum genus electum, ad regale sacerdotium h timu suoimu isuolenimu | spolu, hti kraileui zhasti tiga mafhtua, h kateri priti ie ufselei shelil, de anno kar | ta cronog[raf] ven da: 8. saCerDotIVM anhelans id est 1656 se ie h s. mafhtui naprau- | lal, kateriga ie srezhnu dobill, de anno kar leta cronog[raf] uen skashe: 9. saMa- | riae noVa Deo saCra LegIt. (: anno 1657 ante 50 annos Dom[inica] 5. post pascha | per Diuizi Mariae (sic!) ushmariae to paruo nouo Mafho vfsigamogozhnimu Bogu gori | offral. Placuit Deo, u tim kir ie g. Bogu dopadil, ie sauola negouiga lepiga | sadershaina ranzimu vif- sokurojenimu gnadliuimu Joanni Andreae groffu | de Auerfperg gospudu Teriashkimu tudi dopadil, da kumai zhes enu leitu po ne- | goui parui noui mafhi ga ie perporozhil sa Caplana raunu semkai h s. Cancianu, | uleti flushbi okuli 23 leit se ie taku lipu sadershal, de ta uprizho sedeozhi | vifokurojeni gnadliui g. Wolff Engl- bert groff de Auerfperg u leto suoio | Farro s. Canciana niega sa eniga aiffrig zhuiezhiga uredniga Faimofhtra inu | Duhouniga Pastiria isvolil, in postauil, ukateri Farri: ut lucerna supra candela- | brum posita koker ena gorezha suezha na suezhnik postaulena: cronog[raficè]: 10. Paro- | Chlae pastor bls DeCeM et bls blns annls she u tu zhetertu inu duaisetu leitu | ufsim suoijm poduershenim Dufham s' suoimi lepimi exempli taku suetlu neprei | sueiti, de ufsi niega Farmani, Duhouni, inu Deshelski, maihni, inu ueliki, ja sam | g. Buh, inu s. Cancian enu sufsebnu ueliku dopadeine nad nim ima: cronog[raficè]: | 11. Creator et CreatVra te aDaMat In orbe. altero cronog[rafico] shiher poterdim: | 12. Eò MagIs In CoeLIs DILIgerIs. |

Eh od ueliku drugiga uezh leipiga shiueina, zhednosti inu tugenti bi imel | gouorit, ali zhas me neprei shene inu s. pismu mi perpouidue: ne laudes hominem | in vita sua¹⁾, satu niega dalei ne bom hvalil niega huala ie taku ufsim dobru | snana. spodobnu ie niemu g. Buh dal tako leipo utu 74tu leitu dolgo | starost do- shiueti inu drugizh s. nouo mafho brati: quia

¹⁾ T. j.: Ne hvali človeka v njegovem življenju.

placuit Deo et inuentus | est iustus. Ali samerkaite vam h trofhtu inu kueseliu vi and[ohltiui] sant Canzianzi | inu ufsi [ukubsbrani] kai od eniga takiga prauizhniga mafhnika, kakufhen ie leta nafh | g. ozha, s. Duh dalei govory: Et in tempore iracundiae factus est reconciliato | de uas sant Canzianze seno ali drugo saflusheno straff[ingo] g. Buh ni straffal, | ali nefraffa, sahualite primariò g. Bogu z dariò vafhiga vif-soku vredniga | Duhouniga pastiria, uafhiga g. Faimofhtra, dokler ob zhafsu te iese boshie, | ob zhafsu, kir bi g. Buh imel uas oteptsi, on s' fuoimi ss. molituami, inu ss. mafhami | niega potalashi: 13. teMpore Irae Deos sVos pLane pLaCans.

Eh kei bi she nekatera farra, nekateri farmani billi, kader bi nih flifsik | mafhniki, Caplani inu Faimofhtri ss. mafhami inu molituami sa nie g. Boga | neprofsilli, inu niega netolashili? sledni mafhnik ie tempore iracundiae reconciliatio | koker ie bil inu ie ta moi donafhni mafhnik, od kteriga dalei gouory | s. pismu: Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Pole lon | inu saslusheine negouiga lepiga shiueina: Ideo iurejurando fecit illum Dominus | crescere in plebem suam, tu ie, spodobnu ie g. Buh niemu dopustil priti do take | leipe fiue starosti, do druge s. nove mafhe. spodobnu tedai on koker po suoijm | primku Wurzer koreniak se ie dones u gnado boshio taku globoku ukoreninil, | de koker ueriamem, inu sauupam, de pofsihmal s taifte skusi obena grefhna | perloshnoft se uezh ne bo pustil uen sbrifsat, uen istargat, inu uen fdreti. Letu | bodi reis cronog[raficon]: 14. CresCIs In DoMInI gratIIs. Ti g. Balthasar Wurzer | ustarosti rafefh, inu u gnadah boshijh se koreninifh. |

Vse letu ie reis skusi te besede: Ecce Balthasar Wurzer sacerdos magnus, qui | in diebus suis placuit Deo et inuentus est iustus. Anagramma: Hanc rem lau- | dat è Dijs sustulit necefse nutui, qui vita gaudet bona, probis securè successu- | rus. sa to gnado se on sahuali pruti g. Bogu, kir on ufse tu hudu spoterpleinom | ufse tu dobru sueseliem ie pretarpil, inu prenefsil, dokler on brumnu shiuy, tudi flimi | brumnimi shiher unebefa pride. fdai supet prauim: Dilectus Deo et hominibus | cuius memoria in benedictione est. (Ecclesiast. 45.) ter letu k eni she uefhhi poterdi, kaku bi on | Bogu inu ludiem ne bil lub, perietin inu dopadliu? sakai koker pi'he Vener[abilis] Beda | (Tractatus de misae sacrificio) de sledni mafhnik s' sledno s. mafho stury, ss. Troyzi zhast inu hualo, Angelom | vefselie, tim grefhnim odpufhaine grehou, tim prauizhnim obftojzho gnado, | Dufhom v vizah hlad, s[ueti] k[ar]fhanski C[atol]f[hi]ki cerkui dileshnoft christufauiga terpleina, sam

febi | trofht inu arznio. Letu stury sledni Mafhnik, kulikain krat on s. mafho berre. |

Sdai pomislite, [ukubsbrani] kulikainkrat ie on utih 50 leitih negouiga mafhtua letu | sturil? in uno anno ie 365, zhafsi 66 dni. Vfk dan sledni mafhnik ie dolshan | s. mafho brati, de ie ie per mozhi, per fdraui, inu bres urshoha. Tedai kar ie meni | uedeozhe, de kar sem sraun niega shiuil, inu negoue farre 6 leit en neureden | flushabnik bil, Bogu inu ludiem shiher prizham, de u 6 leitih | sunai kakufhne | boleisni ali flabufsti, de silih taku star, ter aku ozhemo po prauizi fodit po gmain | besfedah: senectus ipsa est morbus, moremo rezhi, de negoua uelika starost shiher | eni bolesni se more perglihat | uener cillu malukdai ie s. mafho brati uen spustil | junioribus sacerdotibus pro exemplo. etc. |

Kir tukai sledni lohku sklene, zhe on u suoij ueliki starosti taku rad s. mafho | berre kaku ueliku raifhi u mladosti ie tiste bral? Kulikain tedai ss. mafh ie on | u 50 letih sbral? u 50 letih pride mafh 18310. fdai pak od te summe usamem | prozh ne uezh, koker sa enu leitu mafh, katere nikar rad, is fuoijh teshkih | boleisnah, u oprauillah, inu ufsuoij ueliki starosti ie mogl uen spustiti, bi | ijh tedai ofstallu 17945 mafh. Ah memoria iusti cum laudibus ó ueliku fhtieine | od tebe branih ss. mafh! Tedai tulikainkrat ie on sam sebe poarznuat, S. k[er]fhansko c[atol]f[hi]ko cerku | Christi terpleina opumnil, Dufhe u vizah ohladil, te prauizhne ugnadi boshij | poterdil, tim grefhnim odpufhaine grehou pernefsil, Nebeske Angele resuefselil, | ss. Troijza pozhaftil inu pohualil. |

Kai pak uela? Kaku luba inu perietna ie g. Bogu ena sama s. mafha? Ena sa- | ma s. mafha eniga mafhnika ie g. Bogu lublifhi, perietnifhi, inu dopadliuifhi, koker ufse | dobre deilla, zhednofti inu tugenti, katere ufsi ss. ludie na tim sueti od sazhetka | so dopernesli inu dokonza tiga suita ijh bodo dopernesli. Ena sama s. mafha eniga | mafhnika ie g. Bogu lublifhi, perietnifhi inu dopadliuifhi, koker ufsa zhast inu | hualo, katera niemu ufsi St. Angeli S[uet]niki inu S[uet]nize] vnebefsih, od uekoma so skasalli | inu do uekoma bodo skasalli. O tedai zhes taushentkrat ti frezhni mafhnik, | ti moi vifoku zhastiti g. ozha! Kulikain zhastiti inu huale si ti sturil utih | 50 leitih tuoiga mafhtua g. Bogu, Angelzom, S[uet]nikom] inu S[uet]nizam] vnebefsih skusi | tuoie s. mafhe! Kulikain trofhtou, gnad, pomozhi inu dobrot si ti sturil | tim ludiem na semli utih 50 leitih skusi tuoie s. brane mafhe! Kaku bi tedai | [lubi ukubsbrani] on dilectus Deo et hominibus Bogu inu ludiem ne bil lub, perieten, inu dopadliu? | Ah and[ohltiui] lubesniui, zhastiti mafhnik! ti stari

moi Simeon! Kir ti skusi arznijo | gnade bo-
shie si se supet pomladil, inu koker en nou
shegnan mafhnik ratal, kir uidim | ayffer, an-
doht inu uesfelie ufsih tuoijh prizhnih Duhounih
inu Deshelskih [andohtliuih ukubsbranih] | ka-
teri mozhnu shellé, de bi stuoimi shegnanimi
rokami prauiga shiuiga Boga | goriusdigniti sko-
rai uidili, kateri tuoie profhnie inu g. Bogu
perietne molitue, | katero sa nie bofh dones
sturil, inu tuoiga s. shegna, kateriga ijm bofh
ven delil | kumai dozhakaio, poidi tedai srezhnu,
inu uesfelu perstopi k altariu, ter offrai | tu
pravu jagne boshie ozhetu Nebeskimu, ali sa
koga?

Ah preneureden inu preporeden sem jest
tebe vuzhiti, kai imafh sturiti? preslab | inu
preneumen sem jest tebe vishat, sa koga imafh
dones tuoio drugo s. nouo mafho | g. Bogu
gori offrat, ampak supet k enimu nouimu trofhtu
inu uesfelu ufsim [lubim ukubsbranim] | samù
se podstopim tebe senim puhstobom ali zharko
opumnit, en sam puhstob R[ecordationis] utuoio
donafhno drugo s. nouo mafho tebi perporo-
zhim. |

1°. Recordare cronog[raficè]: reCorDare pa-
rentVM In saCio. spumni ter nikar nepo- | sabi
na tuoie lube ranze starifhi, kateri tebe gori so
sredilli, inu htimu s. mafhtui | tebe nauishali,
ter letu si dolshan ex virtute pietatis filialis is
zhednostfi te di | tezhne brumnostfi. 2°. re-
cordare cronog[raficè]: reCorDare ChrIstorVM. na
s. ozheta | papefha, na skoffa Lublanskiga, ka-
teri tebe ie shegnal, inu sam utuoie s. mafhe |
se perporozhil, na vus spol duhouski. inu dokler
tukai duhouni stan tebi perporo- | zhuiem 3°. re-
cordare cronog[raficè]: reCorDare Magnae Ab-
batlae slttlCensls et Abbae | AntonII. vel re-
CorDerIs MonasterII slttlCensls. od katere du-
houne hishe ufse | potrebe sa tuoi duhouni stan
spodobne si bil sashihran. de lobkeifhi | uftan
tiga mafhtua si stopil. Jnu letu ex virtute bene-
ficientiae. 4°. recordare cronog[raficè]: reCorDare
Decenter prosaplae De AVersperg. te visoku-
rojene gnadliue | Fyrflaue Auerfperg[s]ke hishe,

od Katere she tulikain leit nie farro, uelike
fufsebne | gnade, inu ufsakdaine dobrute ushi-
uafh. Ja tudi 5°. recordare cronog[raficè]: re-
CorDerIs | benefaCtorVM, dobrutnike, periatile,
snanze, katerim pokakufhni kuli dobruti si sa-
uiesan | inu dolshan sa nie molliti ter letu ex
virtute gratitudinis

6°. recordare cronog[raficè]. reCorDare Pa-
roChlanorVM. vel reCorDerIs In Paro- | Chlanos
tbl DeDltos, na ufse, tuoie poshtenne farre,
tuoie tebi poduershene Dufhe, | de bi taifte po
tuoijm nauuku, inu uishainu se sadershalle, inu
Nebefsa si saslushille, | ter letu ex virtute ju-
stifitiae. 7°. recordare cronog[raficè] reCorDerIs
Miseriae ChrIstl- | anltais na ufse tuoie do-
nafhne rumarie, na ufsa krainska deshella, ja
na ufse re- | shallenu ubogu kerfhanftuu, de bi
skusi tuoio profhnio ufsi upraui k[erfanski]
C[atolhki] uerri | ostajozh shiuelli, inu umerli,
ter letu ex virtute charitatis. Vltimò recordare |
cronog[raficè] reCorDare LVgentes obLItos Ma-
nes katere na tuoio drugo s. nouo mafho |
se uesfelè, inu na tuoio profhnio kumai do-
zhakaio, de bi taifte po tuoij s. mafhi | suiz vne-
befsa fhle, sa tebe inu sa nas g. Boga profsille.
Letu ex virtute misericordiae. |

Sdai uener sklenem moie slabu gouorieine,
ter tebi ô lubesniui shegnan mafhnik | inu moi
isuoleni g. ozha s' ufsimi moimi [lubimi ukub-
sbranimi] vofhim, upopolnoma fdrauii, u spo- |
dobnim uesfelu od 74 do stu leit shiueti, koker
nekdaï Palemon discipulus | en aid suoimu pre-
ceptoriu N. Calao dolgu shiueti ie vofhil stimi
skorai formal | besedami: Vrbanus jupiter hisce
donis ad saecula virum trahat. Katere | besede
temu kar iest tebi sem vofhil, lepu flushio, kir
leta anagrama uen pride: Balthasar Wurcerus
hodiè secundo primitians viuat, ter prauim |
Disticho cronostico:

HacC ego qVæ DICo tblI prono eXpeCtore
DICo
pLena sVperVIVas sacCVLa VIVE VaLe.

Amen.

Črtice z avstrijskega juga.

(Piše dr. Jos. Marinko.)

(Dalje.)

V Dalmaciji, v stari Avstriji sva. Četudi sva
dospela v drugo deželo, ne vidiva mnogo raz-
like v krajih. Tabačnih nasadov ni več, a vse
drugo je podobno dolini, po kateri sva ravnokar
drčala. Voziva se le malo časa še, pa sva v Met-

koviću. Kraj je dobro znan iz turških časov,
zakaj jedino skozi to mesto so smeli Turčini
od morske strani v svojo Hercegovino. Še bolj
pa je Metković znan iz l. 1878. Od todi namreč
je deloval modri Jovanović tako spretno, da je
obvaroval deželo krvi, katera bi bila sicer go-
tovo tekla na vstajniški, kakor tudi na naši